

Bilimin iyi tarafı haddimizi bildirmesi ise, kötü tarafı da haddimizi bildirmesi. Bilimciler, her ne kadar, *kainatın büyüklüğünü bulan insan zihninin de büyüyeceğini* iddia etse de, hayır, biz artık gökyüzüne baktığımızda yedi kat semayı değil, galaksileri görüyoruz.

Bilimi metafizik sonuçlarından ayrı, sadece *araç* olarak değerlendirmeye çalışmanın umutsuz bir tarafı var. Bilimin bizi getirdiği noktanın umutsuz bir nokta olduğunu kabul ediyoruz. Buna karşılık, onun da insanın günlük hayatındaki diğer *araçlar* gibi olduğunu kabul edebilirsek, biraz rahatlayıp, kainatta bize hala yer olduğunu ve yaptığımızın önemli bir iş olduğunu görebileceğiz.

Halbuki, hayır. Bilimin söylediği önemsiz olduğumuz ve bu önemsizliği yenecek kudretimizin olmadığı. İçinde bulunduğumuz kainatı anlama noktasında, gücümüzün sonuna kadar uğraşıyoruz ancak bu gücümüzün tükendiğinin de farkındayız. Bulduğumuz *yaşanabilir* gezegenlere asla ulaşamayacak, saydığımız galaksilere asla ulaşamayacağız. En fazla, bu neredeyse infinitesimal küçüklüğü keşfetmekle *onur* duyabiliyoruz. Gurur duyacak başka bir tarafımız olmadığı için, küçüklüğümüzü keşfetmekle gurur duymak.

Hayatını bilimsel gerçeklere göre yaşamaya çalışanlara hayret ediyorum. Bilimsel gerçeklere göre yaşamanız veya ölmeniz pek farketmez, olmak veya olmamak arasındaki çizgi bilime göre pek kalın sayılmaz. Yapacağınız en akılcıca veya en aptalca hareket arasında bilimsel açıdan pek fark bulamazsınız. En akılcıcası diyelim dünyanın enerji sorununu bertaraf etmek ve aptalcası da dünyayı yok etmek olsa, bunların ikisi arasındaki bir milyar yıl içinde herhangi bir farkı yoktur çünkü bir milyar sene içinde ikisi de aynı neticeye varır.

Büyük anlamsızlığı bilimle doldurmaya çalışmak, *özü kabahatinden büyük* sonuçlara yol açıyor. İnsanın bu anlamsızlığı kendi halinde doldurmaya çalışmasından da pek sonuç çıkmaz ama anlamsızlık en azından aynı kalır, işin içine mütehakkim bir edayla bize gerçekten bahseden bilimi kattığımızda, anlamsızlık küçülmeyip büyüyor.

Büyüyen anlamsızlıktan bir anlam devşirmeye çalışmak da, işte, insan evladının içinde bulunduğu zavallılık. Bizi seyreden çok acıyordur.